

MEDLEMSBLAD

for

AUSTMARKA

HISTORIELAG

Nr. 13. Desember 1981.

FORORD

Det kommer inn noe stoff til bladet i blant, og ruta for utgivelsen kan holdes. At stoff kan finnes på uventede steder, er Rolf Jansrudvangens bidrag det beste eksempel på.

Finnstigmarsjen ble arrangert i høst, vi har et lite referat. Noe nytt fra styret om lagsarbeidet har vi ikke fått. Vi får håpe på et referat fra lagets virksomhet i neste nr. i forbindelse med årsmøtet.

Finn Åberg.

NYTT FRA LAGET

Finnstigmarsjen ble arrangert for andre gang 14. september. Deltagelsen var noe mindre enn i fjor. Det var truende skyer, men oppholdsvar hele dagen. Stien var tørr og fin, og de fleste satte personlige rekorder. De beste tidene for damer og herrer var: John Sjøenden, Skotterud, 30.07 og Siv Berg, Hokåsen, 39.40.

Noen økonomisk oversikt for arrangementet har jeg ikke fått, men det ble vel et brukbart overskudd.

F.Å.

Skiftet på Ingelsrud.

Vi tar med resten av skiftet uten kommentarer. En nærmere omtale ble gitt i forrige nummer, og vi henviser til den.

Kornvarer.

1 Tønde 1/2 skj. Blandkorn	2-2-15
7 1/3 skj. Blandkorn	1-3- 8
3 Tønder Havre	4-2- 0

1 ku 3-0- 0
Sauer 0-1-16
1 voksen geit 0-1-16

Gunnar Stangnes har fått

1 liten lyse stake	0-0- 4
1 kløv sal	0-1- 0
1 skinn vest med messingknapper udj	-1-16
1 ny vadmels vest med hekter udj	0-1-20
1 par gamle skinnbuksar	0-1-12
1 liden Slibestein med Jernvind	0-0-16

si. Medgift til Hans Eriksen

1 ku	3-0- 0
1 qvie vinterfød	1-1- 0
1 geed	0-1-12
1 killing	0-0-12
1 sau	0-2- 0
1 lam	0-0-16
1 skinfeld	1-0- 0
1 tønne malt	2-0- 0
1/2 anker brædevin	1-3-12
1 okse 2 år gammel	2-0- 0
	12-1- 4

Gunnar

1 ku	3-0- 0
1 qvie	1-1- 0
1 geed	0-1-12
1 sau	0-2- 0
1 okse til slagt 2 år	2-0- 0
	7-0-12

Rønnaug

1 ku, 1 qvie, 1 geed, 1 sau	5-0-12

Kari

1 ku	3-0- 0
1 qvie	1-1- 0
1 voksen sau	0-2- 0
1 rispit (?) sau	0-1-12
1 lam	0-0-16

1 voksen geed	0-0-0	0-2- 0
1 rispit ditto	0-1-0	0-1-12
1 killing	01-0-0	0-0-12
1 skindfeld	00-0-0	1-0- 0
1 kiste for	00-0-0	1-2- 0
1 strie Lagen	00-0-0	0-2- 0
10 alen blaat Lerret	00-0-0	1-1- 0
1/4 Anker brændevin	00-0-0	1-0- 0
1 Tønde malt	00-0-0	2-0- 0
1 sau og 1 geit til slagt	00-0-0	1-0- 0

Anne + (+ betyr vel at hun er død, hennes 2 barn var på Østgarden)

1 ku, 1 qvie, 1 voksen geit, 1 killing, 1 voksen sau, 1 lam, 1 rispit geit, 1 skinnfeld, 1 Tønne Bye Malt, 1/2 tn. blandmalt til Brennevin, 1 sau og 1 geit til slagt tils. 11-0-4.

Mari

1 ku, 1 qvie, 1 voksen sau, 1 rispit sau, 1 voksen geit, 1 killing 5-3-0-

en hammer og en tang 0-0-12
1 bielklave med bielle 0-0-12

Dette var den delen av skiftet vi har avskrift av. Noe mangler nok, bl.a. er ikke jorda taksert. Hvordan fordelingen av arven er foregått i praksis kan en bare spekulere på, skiftet foregikk 7 år etter dødsfallet.

Uttrykket rispit om sauер og geiter skulle jeg gjerne hatt en forklaring på.

Oppmerksomme leser vil se en viss ustøhet i rettskrivningen, f.eks. geed og geit. Jeg har holdt meg nøyne til avskriften. Dette kan skyldes skriveren i 1748, men mer trolig er det avskriften som ikke er nøyaktig nok. Det går nok ofte raskt unna, og rettskrivningen regnes vel ikke for å være så viktig.

FRA SKOLEHISTORIEN

"Barn som utviser et dadelværdig forhold, har han at advare og formane. Frugter ikke dette, og legemlig tugtelse i enkelt tilfælde ansees fornøden, maa saadan tildeles paa en maade, som ikke er anstødelig for sedeligheten eller skadelig for barnets helbred. Legemlig straf maa kun anvendes efter samraad med og i overvær av et av tilsynsutvalgets medlemmer eller en medlærer. Den maa kun tildeles med ris eller myk kjep (ikke med slag i hodet) og maa aldri anvendes paa pike over 10 aar. Naar den er anvendt, anmerkes det i vedkommende bok. Forseelser av betænklig slags anmeldes straks for skolestyret."

Ovenstående sitat er hentet fra "Skoleplan for folkeskolen i Vinger" trykt i Indlands-postens trykkeri i 1915. Denne paragraf 21 hører til "Regler om tugt og orden i folkeskolen" vedtatt i Vinger skolestyre 12.jan.1891.

Hva sier føresagnene for grunnskolen i dag? Under henvisning til paragraf 16 i grunnskoleloven står det i punkt 1.10 :"Kroppsleg refsing må ikke nyttast. Det blir ikke rekna som kroppsleg refsing om ein lærar tek i ein elev for å stanse han eller vise han til rette, eller gripe inn for å verne eleven eller andre."

Vi ser at elevene blir behandlet mer human i dag, men ellers er det lite som skiller når det gjelder regler for "tugt og orden."

Skoleplanen av 1915 er klar og konsis uten lange pedagogiske og psykologiske utredninger spekket med faguttrykk slik som skoleplaner ofte er i vår tid. Hør bare hva som sies om lærerens oppgave:

"Under sitt arbeide med å meddele eleven kundskaper, bør læreren aldri glemme at undervisningen ikke alene skal være belærende,

men ogsaa opdragende." Dette er helt i pakt med mørsterplanens opplegg.

Det er også klare bestemmelser om hvilke lærebøker skolene i Vinger skal nytte. Mange vil sikkert nikke gjenkjennende og minnes med vemoed eller skrekk og gru følgende liste:

Bang: Katekismus
Klaveness: Forklaring
V. Vogt: Bibelhistorie
Vilh. Paulsen: Kirkehistorie
Holst og Rogstad: ABC
Rølfson: Lesebok
Muldal & Alnæs: Lærebok i norsk
Johannesen: Regnebok for landsskolen
Horn: Geografi
Hæreid: Norges historie
Holmsen & Strøm: Naturkundskap
Skrivesystem
Sangbok

I dag har vi et virvar av lærebøker i alle fag, og en savner en strammere linje i så måte, men ikke fullt så bastant som i Vinger etter vedtaket i Vinger skolestyre 19/12 1914.

Som en konklusjon på gjennomlesing av skoleplanen, må jeg si at det var så mye positivt i vedtakene fra 1890, 1891 og 1914 at en skulle ønske lovverket i dag kunne forenkles ned til samme nivå på mange områder.

Oddvar Jakobsen.

FRA SKOGTILSYNETS MØTEBOK

Aar 1920 d. 22 de aug. holdtes møte i skogtilsynet paa Skansgaarden. Skogbestyrer Sannerud var tilstede.

Der besluttedes paany at tilskrive Albert Olsen med anmodning at vedta og underskrive den ham tidligere tilsendte kontrakt. I mot-sat fald har han at fraflytte pladsen. Svar maa foreligge inden 15de septbr.

Andreas J. Vikertorp blir at tilskrive med meddelelse om at pladsen Skjæret f.t. ikke ønskes bortsat.

For boden som Ole Olsen Aurlien har flyttet til Østgaarden (Vestli) besluttedes at fastsætte en betaling av kr. 100.00.

Ole Olsen Aurliens andragende om at faa kjøpt fjøset i Aurlien avsløges.

I anledning skr. fra M. Rustad hvori meddeles at Ole Hermansen Steen har hugget 4 á 5 trær på Gamlehjemmets skog - like ved delene, besluttedes at anmode M. Rustad at ordne det fornødne med hensyn til erstatning.

I anledning utskiftning av skog til rettighets'havere i Østgaardskogen besluttedes at anmode skogbestyreren at underhandle med rettighetshaverne om hvor meget skog de i tilfælde vil ha.

Ref. andragende fra Emil Svendsen om at den parsel han kjøpte av Østgaardskogen og garanti av laanet kan bli overdratt Olaf Olsen.

Enstemmig besluttedes at anbefale andragenet paa den betingelse at den nye eier overtar alle forpliktelsjer like overfor kommunen, deriblant ogsaa renter av kjøpesummen til kommunen fra den dato Emil Svendsen kjøpte eiendommen.

Andragende fra Marius Brunsberg, Lønhoiden om at faa leie tomten til det hus paa Stenmyren, som Arne Stenmyren eier der. Det besluttedes at anbefale at tomten bortleies mot en aarlig avgift av kr. 10.00 med 1 aars gjensidig opsigelsespligt. Avgiften sattes saa lavt fordi man finder det gavnlig for veifarende at der bor folk paa pladsen.

Møtet hevet.

M. Moe

M. Holm

Ole Torp.

SKIRENN PÅ AUSTMARKA I 1911

Fra Rolf Jansrudvangen har vi fått kopier fra Norsk Idrætsblad for 1911, nr 11 og 12, med referater fra skirenn på Austmarka. Han hadde kommet over dette hos en kollega, Gunnar Gjersrud på Klemetsrud, som driver med lokalhistorie for Østmarka ved Oslo. De fant ut at Østmarken i dette tilfelle var Austmarka.

Referatene er interessante, både for navnenes skyld, og fordi tekstene gir et bilde av den tids tankegang.

Dameskirend i Østmarken.

Hr. redaktør.

Damerne begynder at gaa os mandfolk en høi gang. De erobrer det ene felt efter det andet, og det rare er, at de beseirer os, rent ut sagt dukker os, fordi de er overlegne. Skal dette være ved, saa er det sandelig bedst, at vi med det allerførste forsøker

bukkselaarene i vidden, saa vi kan staa ferdige til, naar tiden kommer, "at ta paa skjørterne". Gad rigtig vite, om ikke mange mandfolk i vort land likesaa godt kunde ta skjörtet paa med det samme, saa slap de alle disse ubehagelige overgangsformer, og saa slap man, som mangen gang nu, at maatte karakterisere disse som "kjærringer i bukser". Ja, jeg vet ikke hvilken erfaring De har gjort, hr. redaktør, men mig hænder det ret som det er, at jeg maa spørge mig selv: "Hvad har tu egentlig naturen ment med at gjøre den eller den til maskulinum; ti vedkommendes hele optræden, holdning etc ligger saa inderlig nær kjærringen, ja endog under.

Buksespørsmålet for damer maa derfor efter min mening absolut løses i forbindelse med skjørter iallefald for en del av os mandfolk. Kunde vi ta skridtet fuldt ut med det samme og simpelthen bytte i hus som hytte, saa spartes der jo mange penge, der, som det hedder, kunde komme næringslivet tilgoie.

Nu. Jeg fortaper mig jo i rent utenforliggende ting - skjønt nei, hverken bukser eller skjørter er jo helt utenforliggende, selv i en skibakke.

Men det var damerendet her i Østmarken, jeg skulde fortælle om. Ja saa møtte da jenter i Slettinga forrige sondag med ski paa fot og vel ogsaa bukser; men de var for tilfældet usynlige. Mange tilskuere var mødt frem i haap om at faa se - en buksedame; men nei - ikke dengang, sa Tordenskjold.

Foret var nærmest bekymringsfuldt, mens stemning og præstationer forøvrigt kom høit op paa gradeinddelingen. Der var 30 deltagere, som kjæmpet om prisen, og efter min mening burde de alle ha faat den; ti damer har jeg en tilbøielighet til at synes alle er like

gode. Men det syntes ikke dommerne, og derfor blev resultatet saadan:

1. klasse, over 16 aar.

1. Astrid Iversen	2. Jenny Larsmon
3. Anna Grasli	4. Karen Sætra og Emma Johnsrud

2. klasse, 13-16 aar.

1. Akseline Aaserud	2. Pauline Larsmon
3. Agora Lundhaug	4. Hanna Bakken
5. Ellida Grorud	

3. klasse, 11-13 aar.

1. Mimi Larsmon	2. Ragna Holen
3. Sofie Johnsrud	4. Selma Berntsen

4. klasse, 9-11 aar.

1. Gulborg Skarnes	2. Emma Haget og Ida Johnsrud
3. Alma Solbergengen.	

En pikernes Jens.

Skirend for skolegutter i Østmarken.

Saa fik vi da endelig det skirend, som vi hadde gaat og stundet efter. Vi sat paa skolebænken og längtet ut i lien, hvor snekrystaller blinket i sol og foraarsslut. Vi drømte om at faa vise far, mor, venner og kjendte, at vi kunde gjøre et spræt i bakken vi smaa "knapt en alen lange" som saa mangen gang ellers har maattet spille tilskuernes rolle.

Tænk et skirend for os og for os alene. For en jubel det blev, for en interesse det skapte, da meldingen kom:

"Masterud skolekreds hoprend paa søndag". Det er saa ofte de voksne glemmer, at ogsaa vi kunde ha lyst til at vise vor freidighet,

vor spenstighet og evne til at mestre krop og ski. Skirend avholdes i snart sagt hver eneste bygd; men man glemmer at ta os med, vi som dog skal føre den norske idræt frem til seier.

En hilsen gjennem "Norsk Idrætsblad" til kamerater ut over Norges bygder og en tak til bladet selv, fordi det saa redebont gir os spalterum. Ja om selve dagen er det at berette, at den blev en merkedag for os, og jeg tror, at alle de voksne, som møtte frem og gav os sin hyldest, aldrig skal angre, hvad de gjorde.

Vi lovet os selv, at far, mor og lærer skulde ha dobbelt igjen, fordi de fik istand dette stevne, og næste gang vi kappes i skibakken skal vi vise i høiere grad end nu, at norske smaa gutter og ski er to uadskillelige faktorer i fremtidens Norge.

Resultater:

1. kl., fra 15-18 aar.

1. pr. Marius Brunsberg,	2. Ole Tangen

2. kl., fra 12-15 aar.

1. pr. Laurits Væltæ,	2. Alf Masterud
3. Kasper Sætra	4. Ole Sætra
5. Petter Brunsberg	

3. kl., fra 9-12 aar.

1. pr., Laurits Brunsberg	2. Einar Masterud
3. Eber Eriksen	

Præmie for længste staaende hop:

1. kl. Ole Tangen	2.kl. Arne Brunsberg
3.kl. Laurits Brunsberg	

Præmie for fin holdning og skiføring:
Laurits Væltæ

Dommere: Laurits Fagernes og lærer Falstad.

ET FINSK SLEKTSNAVN

En liten holme i Varalden, like utenfor Varaldenga, heter Rintholmen. Som smågutt hørte jeg sagnet om finnen Rinten som døde der, da båten drev fra ham, og han ikke kunne svømme.

Ved Jonsrud har vi navnet Rinterud på en nedlagt plass. Ragnvald Iversen refererer et sagn om Mattis Rinten, som skulle ha ryddet plassen omkring 1710.

På svenskesida har vi, som mange kjenner til, navnet Rintetorp.

Det kan tenkes flere tolkninger av navnet, men det rimeligste er å anta at det finske slektsnavnet Rintainen ligger til grunn. Både tradisjon og navnetyper peker her i retning av at vi har med et person- eller slektsnavn å gjøre.

FÅ

Utgiver: Austmarka Historielag.

Redaksjon: Finn Åberg
Inkognito terr. 7 B
Oslo 2
Tlf. 02/44 54 52

Ekspedisjon: Rolf Amundsen
Blåklokkevegen 16
2200 Kongsvinger

Trykt i 100 eksemplarer.